

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ ІДЭНТЫЧНАСЦЬ БЕЛАРУСАЎ І ЯЕ АДЛЮСТРАВАННЕ Ў МІЖНАРОДНЫМ ВЯШЧАННІ

Скіраванасць міжнароднага вяшчання на замежжа вызначае яго тэматычную разнастайнасць. Пэўны тэматычны набор, які складаецца, зыходзячы з палітычных, эканамічных, культурных і сацыяльных асаблівасцей краіны-вяшчальніка, вызначае вобраз медыя, які ў больш шырокім кантэксце трансфармуецца ў медыявобраз краіны ў свядомасці аўдыторыі. З іншага боку, такая тэматычная скіраванасць у высокай ступені вызначае кола патэнцыйных слухачоў.

Культурная арыентацыя як неад’емная ўласцівасць міжнароднага вяшчання з’яўляецца прычынай для частотнага выкарыстання характэрных для беларускага народа лінгвакультурных канцэптаў у эфіры арыентаваных на замежжа СМІ.

Канцэпт разумеюць як ментальнае ўтварэнне, якое з’яўляецца значным, асэнсаваным і тыпізаваным фрагментам індывідуальнага, грамадскага, гістарычнага, нацыянальнага або іншага вопыту. З аднаго боку, канцэпт – гэта тое, у выглядзе чаго культура ўваходзіць у ментальны свет асобы, а з

другога – тое, што дапамагае кожнаму чалавеку ўвайсці ў культуру [5, с.43]. Канцэпты з’яўляюцца не толькі прадметам мыслення, але і прадметам эмоцый, сімпатый ці антыпатый. Тая або іншая з’ява канцэптуалізуецца не ў выглядзе дакладных паняццяў, а ў наборы ўяўленняў, ведаў, асацыяцый, перажыванняў, якія суправаджаюць канцэпт у свядомасці чалавека. Сказанае дазваляе зрабіць выснову, што канцэпты асэнсоўваюцца і фарміруюцца асобай пад уплывам знешніх фактараў, адным з якіх з’яўляюцца СМІ як агульнадаступная крыніца інфармацыі.

У эфіры міжнароднага радыё «Беларусь» шматгранны вобраз краіны як паўнавартаснага, самадастатковага і незалежнага прадстаўніка ў сусветнай культурнай прасторы ствараюць шматлікія культурныя канцэпты. Карэспандэнты акцэнтуюць увагу на адлюстраванні зразумелых і прымальных для розных народаў канцэптаў *побыту, працы, сям’і, мастацтва, нацыянальнай ідэнтычнасці, гісторыі, сістэмы каштоўнасцей* праз шэраг камунікатыўных стратэгий – комплексу сродкаў і спосабаў фарміравання іміджу краіны ў медыяпрасторы [3].

Практычная вартасць дзейнасці міжнароднага радыё ўмоўна можа быць скіравана ў некалькіх рэчышчах, у першую чаргу, на навіны знешняй палітыкі Беларусі, эканамічную і палітычную сітуацыю ў дзяржаве, прэзентацыю нацыянальных брэндаў, дзейнасць прадстаўніцтваў за мяжой. Такім чынам фарміруецца вобраз Беларусі як патэнцыяльнага партнёра на міжнароднай арэне і з’яўляецца стымул для новых, прыябных для беларускай эканомікі, праектаў і прапаноў. Прыкладам могуць службыць праграмныя блокі, якія ўключаюць такія перадачы, як «Геастратэгія: у кантэксце супрацоўніцтва», «Беларуская эканоміка ў развіцці», «Беларусь прапануе» і інш.

Разам з тым, ключавая мэта міжнароднага вяшчання – адкрыць для замежнага слухача адметную беларускую культуру, важны складнік нацыянальнай ідэнтычнасці краіны, і паказаць беларусаў як самабытную нацыю. Таму праграмныя блокі пабудаваны на значнай колькасці перадач адпаведнай, культурнаарыентаванай тэматыкі. Напрыклад, «Ад слова да слова», «Зямля, што нам дадзена лёсам», «Карані. Старжытная гісторыя Беларусі», «Падарожжа ў глыбінку» і інш. Варта адзначыць, што менавіта культурнаарыентаваная частка радыёэфіру выступае своеасаблівай «платформай», якая вызначае філасофію, мэты і каштоўнасці брэндаў нашай краіны. Адпаведна, і праграмы, у якіх закранаюцца пытанні нацыянальнай адметнасці Беларусі, – гэта важны складнік у стварэнні дызайну рэспублікі і, у выніку, у стварэнні трывалага падмурку для шматвектарнага супрацоўніцтва Беларусі на міжнароднай арэне.

Акрамя таго, праз прэзентацыю культурнай самабытнасці беларусаў у эфіры радыё «Беларусь» развіваецца такі важны і неад’емны складнік міжнароднай камунікацыі, як турызм. Карэспандэнт міжнароднага радыё якраз і здольны сваёй творчасцю садзейнічаць развіццю прыябнага

турыстычнага іміджу, папулярызаванні дзяржавы сярод масавага замежнага насельніцтва.

Разам з тым, у сучасным грамадстве неабходна мець на ўвазе і эфекты глабалізацыі, пад яе ўплывам якой істотна актуалізуецца патрэба ў захаванні нацыянальнай ідэнтычнасці, стымуляванні яе развіцця і ўмацавання [4, с. 84]. Турызм, як вядома, у сучасных умовах грунтуецца пераважна на ўяўленнях пра ідэнтычнасць. Эксперты сцвярджаюць: падарожжы з этнакультурнай матывацыяй – адзін з самых дынамічных і перспектыўных відаў міжнароднага турызму. Менавіта этнакультурны фактар вызначае каштоўнасць турыстычнага аб'екта [2, с. 7]. Гэтым тлумачыцца надзённасць і запатрабаванасць у міжнародным радыёвяшчанні этнакультурнай тэматыкі.

Таму мэтазгодна сфармуляваць універсальны, агульнаразумелы і прымальны рознымі культурамі вобраз турыстычна прывабнай краіны, адаптаваць яго да беларускіх рэалій і рэгулярна трансліраваць. Паводле нашых назіранняў гэты вобраз у эфіры беларускіх міжнародных медыя акрэслены трыма накірункамі, своеасаблівымі лейтматывамі ўсіх праграм, інфармацыйных сюжэтаў і міжпраграмаў прасторы: *Беларусь – незалежная краіна з уласнай гісторыяй, якая бярэ пачатак яшчэ ў старажытнасці; Беларусь – краіна з векавымі здабыткамі, што захаваліся ў нематэрыяльнай культурнай спадчыне; Беларусь – краіна з багатым і разнастайным культурным ландшафтам.*

Першы аспект. У эфіры радыё «Беларусь» штотыдзень гучыць праграма «Зямля, што нам дадзена лёсам» пра мінулае нашай краіны. Перадача пабудавана на дыялогу двух вядучых. Кожны яе выпуск, як правіла, прысвечаны знакавай асобе нашай краіны: Кірылу Тураўскаму, Казіміру Лышчынскаму, Яну Чачоту, Васілю Цяпінскаму і інш. Падобны падыход дазваляе мінімізаваць тэму, не загрушчваюць яе датамі, імёнамі і ў той жа час праілюстраваць асаблівасці эпохі. Важна, што вядучыя акцэнтуюць увагу на ўклад беларускіх дзеячаў у сусветную гісторыю, культуру. Так, напрыклад, аўтары праграмы раскажваюць пра Адама Міцкевіча – прызнанага класіка польскай літаратуры, які мае беларускія карані; Статут Вялікага Княства Літоўскага, створаны Львом Сапегам, узяты за аснову заканадаўства ў іншых краінах і г. д.

У другім аспекце Беларусь выступае як краіна з векавымі здабыткамі, што захаваліся ў нематэрыяльнай культурнай спадчыне. Нематэрыяльная культурная спадчына яскрава прадстаўляе этнакультурныя асаблівасці нацыі. Так, у праграмах «Падарожжа ў глыбінку», «На абсягах культуры» арганічна гучыць расказ пра ўнікальны старадаўні вясельны абрад «Тры ручнікі», адноўлены на Міншчыне; пра падарожжа да міфічнага героя Велікана-Пушчавіка ў Налібоцкую пушчу і да Цмока на Лепельшчыну. Станоўчыя водгукі слухачоў выклікаў рэпартаж з Дзяржаўнага музея гісторыі тэатральнай і музычнай культуры Беларусі, дзе можна пачуць старажытныя інструменты і дзе сёння ладзіцца сапраўдная батлейка. Рэпартаж з міжнароднага семінара, прысвечанага захаванню нематэрыяльнай

культурнай спадчыны, знаёмства з віцебскай мастацкай традыцыяй, да якой належаць Марк Шагал, Юдэль Пэн і інш. таксама спрыяюць знаёмству замежнай аўдыторыі з нашай краінай.

Сёння журналісты міжнароднага радыё «Беларусь» больш актыўна асвятляюць тэму фальклорнай спадчыны, расказваюць пра народныя святы, гістарычныя помнікі і г. д. Зварот да арыгінальных аб'ектаў, пошук інфармацыі пра іх у гістарычных дакументах, архівах значна ўзбагачаюць уяўленне слухача пра турыстычныя магчымасці Беларусі.

Наша нематэрыяльная спадчына, акрамя таго, прэзентуецца ў эфіры радыё «Беларусь» праз нацыянальную музыку. Яна гучыць як у спецыялізаваных перадачах, так і запаўняе сабой міжпраграмавую прастору. Гэта сучаснае музычнае мастацтва Беларусі, а таксама яе каларытная фальклорная спадчына.

Трэці аспект. Ландшафт неабходна ўспрымаць як цэласнае ўтварэнне, дзе прыродныя кампаненты гарманічна спалучаюцца з асаблівасцямі насельніцтва і культуры, у выніку чаго ўзнікаюць паняцці культурны або антрапалагічны ландшафт, якія абазначаюць узаемасувязь чалавека, яго ментальнасці і навакольнага асяроддзя [2, с. 137].

У такой сукупнасці асабліва актуальнай з'яўляецца тэма аграэкатурызму. Перспектыўнасць гэтага віду адпачынку на Беларусі – лейтматыў многіх выпускаў радыёперадач «Турысту на заветку» і «Падарожжа ў глыбінку». Адзначым, што папулярныя беларускага аграэкатурызму сугучная сучасным тэндэнцыям у сусветнай турыстычнай сферы. На сёння пераважае так званы «мяккі турызм» – індывідуалізаваны, калі падарожнік можа паглыбіцца ў іншую культуру, спасцігнуць яе знутры, самастойна знайсці цікавыя, немасавыя праяўленні і прыкметы нацыянальнай адметнасці [1]. У гэтым рэчышчы ў замежнай аўдыторыі асабліваю цікавасць выклікаюць праграмы-інтэрв'ю з гаспадарамі аграсядзіб, мясцовымі жыхарамі, удзельнікамі творчых самадзейных калектываў. У інтэрнэце звесткі пра большасць беларускіх аграсядзіб прадстаўлены даволі сцісла, падаецца адрас і кароткае апісанне аб'ектаў на тэрыторыі сядзібы. Жывое маўленне, інтанацыйная перадача думак людзей – гэта прыярытэтная рыса радыёвяшчання.

Таксама неабходна ўсведамляць, што турыстычная тэматыка з'яўляецца ланцужком паміж культурным і эканамічным складнікамі жыццядзейнасці грамадства. Паралельна з апісаннем турыстычных аб'ектаў заўсёды ідзе гаворка пра існуючую інфраструктуру адпачынку, узровень жыцця мясцовага насельніцтва.

Літаратура

1. Беляева, И.В. Грамматика манипулятивной коммуникации / И.В. Беляева // Культурная жизнь Юга России. – 2009, № 1 (30). – С. 117– 120.
2. Бутузов, А.Г. Этнокультурный туризм / А.Г. Бутузов. – М, 2014. – 248 с.
3. Монастырёва, О.В. Методы продвижения образа страны в практике «Международного радио Китая»: функциональные и творческие характеристики вещания на русском языке : автореф. дис. ... канд. филол. наук [Электронный ресурс] / О.В. Монастырёва. –

Благовещенск, 2011. – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/metody-prodvizheniya-obraza-strany-v-praktike-mezhdunarodnogo-radio-kitaya>. – Дата доступа: 17.09.2014.

4. Мошняга, Е.В. Концептуальное пространство межкультурной коммуникации в туризме в условиях глобализации / Е.В. Мошняга. – М, 2010. – 218 с.

5. Степанов, Ю.С. Константы: Словарь русской культуры: 3-е изд. / Ю.С. Смирнов. – М.: Академический проект, 2004. – С. 42–67.